

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 6 november 2003

Ö 3443-03

Framställning om utlämning till Serbien och Montenegro av SS

Offentlig försvarare: advokaten AO

Förbundsdepartementet för nationella och etniska samfund i Serbien och Montenegro har i en framställning den 25 mars 2003 begärt att SS skall utlämnas till Serbien och Montenegro för verkställande av honom där ådömt fängelsestraff. Till stöd för denna begäran har åberopats dels en dom av den 29 juni 1994 från domstolen i Nis, dels en dom av den 21 april 1995 från Serbiens Högsta domstol i Belgrad. Domstolen i Nis dömde SS för grov stöld och grovt rån till fängelse i tre år. Serbiens Högsta domstol ändrade domen endast på så sätt att påföljden bestämdes till fängelse i fyra år. SS har genom amnesti blivit befriad från två år av fängelsestraffet.

Sedan ärendet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott överlämnats till Riksåklagaren och utredning verkställets, har Riksåklagaren enligt 17 § samma lag överlämnat ärendet jämte eget yttrande till Högsta domstolen.

SS har motsatt sig utlämning.

SS har såsom anhållen och häktad i utlämningsärendet varit berövad friheten sedan den 25 februari 2003.

Högsta domstolen, som den 29 oktober 2003 har hållit förhandling i ärendet, beslutar följande

YTTRANDE

SS har gjort gällande att han är oskyldig till de påstådda brotten samt att det föreligger hinder mot utlämning enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen eftersom Serbiens Högsta domstol dömt honom i hans utelämningslag utan att hans rättighet att försvara sig kan anses ha blivit nöjaktigt tillgodosedd. Han har vidare anfört att han löper risk att utsättas för förföljelse av svår beskaffenhet i Serbien och Montenegro varför hinder mot utlämning föreligger också enligt 7 § utlämningslagen.

Enligt 9 § tredje stycket första meningen utlämningslagen kan genom överenskommelse med främmande stat bestämmas att i förhållande till den staten fällande dom skall godtas om det inte i särskilt fall framgår att domslutet är uppenbart oriktigt. Sådan överenskommelse föreligger genom den europeiska utlämningskonventionen, vilken gäller mellan Sverige samt Serbien och Montenegro sedan den 29 december 2002. Den av Serbiens Högsta domstol meddelade domen mot SS avser brott begångna åren 1991 och 1994. Konventionen skall emellertid tillämpas även på brott som begåtts innan den trädde i kraft (jfr Explanatory report on the European Convention on extradition, 1985, s. 31). Domen kan inte anses uppenbart oriktig.

Eftersom SS har dömts i sin utelämningslag blir även andra meningen i 9 § tredje stycket utlämningslagen av betydelse. Där anges att det i överenskommelse med främmande stat kan föreskrivas att dom som har meddelats utan att den dömde varit personligen närvarande vid förhandling i saken inför domstol skall godtas endast

om den dömdes rättighet att försvara sig likväl kan anses ha blivit nöjaktigt tillgodosedd eller den dömde enligt försäkran som den främmande staten lämnar i utlämningsärendet har möjlighet att påkalla ny domstolsprövning som tillgodoser nämnda rättighet. Sådan överenskommelse gäller mellan Sverige samt Serbien och Montenegro sedan den 21 september 2003, då det andra tilläggsprotokollet till utlämningskonventionen trädde i kraft beträffande Serbien och Montenegro. Överenskommelsen får anses tillämplig trots att framställningen om utlämning gjordes innan överenskommelsen hade trätt i kraft (se NJA 1998 s. 265).

Någon sådan försäkran angående ny domstolsprövning som avses i 9 § tredje stycket andra meningen utlämningslagen har inte lämnats i ärendet. Frågan blir därför om SSs rätt att försvara sig i brottmålet kan anses ha blivit nöjaktigt tillgodosedd.

Av uppgifter som lämnats i utlämningsärendet från myndigheter i Serbien och Montenegro framgår följande. Vid huvudförhandlingen vid domstolen i Nis var SS och hans försvarare närvarande. Domen på tre års fängelse överklagades såväl av åklagaren som av SS genom försvararen med stöd av fullmakt. Åklagarens överklagande delgavs SS genom att överlämnas till hans bror. Kallelse till förhandlingen i Serbiens Högsta domstol skickades vid två tillfällen till SS på den adress han uppgett i målet, men kom i retur på grund av att adressaten inte kunnat nås. Enligt lagen var SS skyldig att underrätta domstolen om han bytte adress eller om han inte skulle gå att nå. Detta hade han inte gjort. Förhandlingen kunde därför hållas i SSs utevaro. Vid förhandlingen, där inte heller SSs försvarare var närvarande, prövades all dokumentation i målet. Påföljden skärptes till fyra års fängelse.

SS har i Högsta domstolen uppgett bl.a. följande. Han var inte nöjd med domen från domstolen i Nis utan ville överklaga den, men redan samma dag som domen meddelades blev han av säkerhetspolisen befriad från att avtjäna straffet. Ett beslut hade fattats av befälhavaren för säkerhetspolisen som innebar att han omedelbart släpptes ur häktet mot att han påbörjade tjänstgöring i säkerhetsstyrkorna. Han frigavs den 29 juni 1994 och gav sig ut i kriget i början av juli samma år. Han visste inte om att domen var överklagad och hade inget intresse av att överklaga den eftersom han ansåg sig ha blivit befriad från straffet. I två år var han i krigstjänst i Bosnien och under den tiden hörde han inte av domstolen eller hade någon kontakt med sin advokat. Han besökte inte Serbien vid något tillfälle. Den person som har kvitterat försändelsen innehållande åklagarens överklagande är hans kusin, som bodde granne och som tog hand om hans post. SS fick inte vetskap om försändelsen. Först år 1998 fick han kännedom om domen från Serbiens Högsta domstol i samband med att han fick veta att han var efterlyst för att avtjäna straff. Han begärde därefter vid flera tillfällen amnesti från straffet och år 2001 bifölls hans begäran på så sätt att straffet sattes ned till två års fängelse. Han lämnade Serbien och Montenegro år 2001 eftersom hans liv var i fara på grund av hans tidigare tjänstgöring i säkerhetsstyrkorna.

Frågan om SSs rätt att försvara sig kan anses ha blivit nöjaktigt tillgodosedd bör bedömas mot bakgrund av innehållet i artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (jfr NJA II 1979 s. 322).

Vid den bedömningen måste beaktas att SS var personligen närvarande vid förhandlingen i domstolen i Nis och att han således hade full vetskap om de anklagelser som riktades mot honom. Domen hade överklagats av försvararen med stöd av fullmakt från SS. Såvitt framgår avgjorde Serbiens Högsta domstol målet

på samma material som domstolen i Nis, med beaktande även av de skriftliga invändningar mot domen som framförts av SSs försvarare. De nu anförda omständigheterna talar för att det skall godtas att målet avgjordes i SSs frånvaro när denne hade underlåtit att hålla domstolen underrättad om var han kunde nås.

Domen hade emellertid överklagats även av åklagaren med yrkande om straffskärpning. Detta överklagande var inte SS personligen delgiven. Mot bakgrund av att SS således riskerade att dömas till ett strängare straff kan det inte anses att domstolen gjort tillräckliga ansträngningar för att delge honom kallelse till förhandlingen genom att skicka de två brev som returnerades. Det har inte framkommit någon omständighet som kan ha gett domstolen fog för uppfattningen att SS höll sig undan. Förfarandet att under dessa omständigheter avgöra målet i SSs utevaro och därvid skärpa straffet får med beaktande av kraven i artikel 6 i Europakonventionen anses innebära att hans rättighet att försvara sig inte har blivit nöjaktigt tillgodosedd. Det förhållandet att SS numera har fått straffet halverat genom amnesti föranleder inte någon annan bedömning. Det föreligger därmed hinder mot utlämning enligt 9 § tredje stycket andra meningen utlämningslagen.

Vid denna bedömning av utlämningsfrågan upphör enligt 16 § tredje stycket utlämningslagen beslutet om att hålla SS häktad i ärendet genast att gälla.

BESLUT I ÖVRIGA FRÅGOR

För biträde åt SS i utlämningsärendet tillerkänns AO ersättning av allmänna medel med etthundraniotusenfyrahundrasextiotvå (109.462) kr, varav 57.888 kr

för arbete, 35.780 kr för tidspillan och 15.794 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Regner, Blomstrand, Lundius,
Ella Nyström (referent), och Wersäll
Föredragande revisionssekreterare: Åhrling